

Fomenko Mykola. Use of modern information technologies in the practice of higher education institutions of Ukraine.

The article proves the necessity of using modern information technologies in the practice of higher education institutions of Ukraine.

Key words: *informatization, mediaization, intellectualization, distance learning technologies.*

УДК 378.147

ЧЕПУРНА І. О.,

магістрантка спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
(Педагогіка вищої школи. Тьюторство),
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

КЕЙС-МЕТОД ЯК ФОРМА ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ТЬЮТОРІВ

Постановка проблеми, її актуальність. Прискорення темпу життя, великий потік знань, що впливає на сучасну людину, потребує від неї вміння швидко знаходити необхідне рішення, використовуючи для цього пошукові методи, користуючись великою кількістю різноманітних джерел інформації. У зв'язку з цим, серед традиційних форм та методик навчання, у педагогічній практиці все частіше використовуються інноваційні технології. Ця затребуваність пояснюється тим, що таке навчання спрямоване на підвищення пізнавальної активності студентів, посилення діяльнісного підходу в навчанні і реалізацію спільної діяльності, націленої на кооперативну обробку навчальної інформації з виробленням нових знань особисто кожним студентом в оптимальному тільки для нього режимі. Інноваційні технології навчання досить швидко були визнані викладачами та управлінцями дієвим засобом впровадження нових освітніх технологій.

Нова парадигма освіти детермінує оновлення фахової освіти. Цей процес є особливо актуальним у зв'язку із кардинальними змінами в освіті. Впровадження інноваційних технологій у вищій школі дає змогу докорінно змінити процес навчання та реформування системи вищої освіти. У сучасному суспільстві рівень вищої освіти значною мірою залежатиме від результативності впровадження інноваційних технологій навчання.

Однак їх використання у практиці вищої освіти поки що фрагментарне, епізодичне, несистемне внаслідок нерозробленості відповідних технологій та неготовності більшості викладачів та управлінців.

Реформування національної системи освіти України, сучасні тенденції світової інтеграції зводять проблему розвитку особистості в ранг пріоритетних завдань. Тому велике значення набуває впровадження інтерактивних методів навчання і виховання, яке є ефективнішим засобом в опануванні сучасних технологій, підвищенні ефективності навчання і якості знань, формуванні життєвої і професійної компетентності сучасної молоді.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основним проблемам освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці присвячені роботи І. Бома, Л.Буркової, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Д.У. Джонсона, П. Дроб'язка, О.Дусавицького, В. Живодьора, О. Козлової, М. Крюгера, Дж. Мейерса, А.Підласого, Н. Погрібної, С. Подмазіна, О. Попової, І. Пригожина, Г. Селевка, К. Ушакова, Н. Федорової, А. Хуторського, Н. Юсуфбекової. Ці роботи свідчать про те, що науково-педагогічна думка поступово іде шляхом розробки та стимулювання розвитку освіти. Однак, поки

що залишаються недостатньо розробленими технології управління процесом впровадження інновацій, які б відповідали сучасним потребам освіти.

Мета статті. Розкрити сутність понять «інновації», «інноваційні технології освіти», «інтерактивне навчання», визначити специфіку кейс-методики, проаналізувати її цінність та виховний потенціал з позиції формування особистісних якостей майбутніх фахівців-тьюторів.

Виклад основного матеріалу. Згідно сучасних вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, студент (магістрант) повинен володіти глибокими знаннями та професійним мисленням, що обумовлює спрямованість освітнього процесу вищої школи на використання інноваційних технологій навчання, які б забезпечували формування знань та умінь, необхідних для підвищення професійної діяльності.

Одним із шляхів модернізації освітньої системи в Україні є впровадження в освітній процес вищої школи інноваційних педагогічних технологій і методів. Інновації (італ. *innovazione* - новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства [1].

Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс та ін.) намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Зокрема, В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивне начало, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти [3].

Дичківська І.М. розглядає педагогічну інновацію як особливу форму педагогічної діяльності і мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес створення, впровадження і поширення нового в освіті. Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов [2].

В Україні розроблена та пропагується технологія інтерактивного навчання. Пометун О.І. стверджує, що інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної активності, що має за мету створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність [7]. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що освітній процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання сприяє формуванню навичок а вмінь як предметних, так і загальнонавчальних; виробленню життєвих цінностей; створенню атмосфери співробітництва, взаємодії; розвитку комунікативних якостей. Технологія передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем [7].

На нашу думку, інтерактивне навчання – це навчання діалогу, який забезпечує реалізацію на практиці суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентом, сприяє взаємодії учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей студентів.

Однією з інтерактивних методик, що набула популярності у Великобританії, США, Німеччини, Данії та інших країнах стала *case study* (кейс-метод, метод аналізу ситуацій), розроблена англійськими науковцями М. Шевером, Ф. Едейем та К. Єйтс. Саме їй у світової практиці відводиться важливе місце для вирішення сучасних проблем у навчанні. Вперше кейс-метод був застосований у 1910 р. при викладі

управлінських дисциплін у Гарвардський бізнес-школі, який добре відомий інноваціями, а в Україні даний метод став поширюватись тільки у другій половині 90-х років ХХ ст., як пізнавальна акселерація у процесі вивчення природничих наук [12].

Ягоднікова В.В. зауважує, що в основу кейс-методу покладені концепції розвитку розумових здібностей. Суть методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання дисципліни [14].

На думку Михайлової Е.А., цінність кейс-методу полягає в тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти [6].

Як специфічний метод навчання, кейс-метод застосовується для розв'язання властивих йому завдань. До основних його проблем належать:

технологізація і оптимізація; методологічне насичення; застосування в навчанні різних типів і форм; компетентнісний підхід.

Цілі, на які спрямовано використання кейс-метод, залежить від типу конкретної ситуації, а саме виділяють: кейс-потреби, кейс-вибір, кризовий кейс, конфліктний кейс, кейс-боротьба, інноваційний кейс [9].

Як стверджує Т.О. Погорєлова, навчальні завдання кейс-методу полягають у : набутті навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем; формуванні навичок оцінювання ситуації, вибір та організацію пошуку основної інформації; вироблені вмій формулювати питання і запити; виробленні умій розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії; формуванні вмій самостійно приймати рішення в умовах невизначеності; формуванні навичок та прийомів всебічного аналізу ситуацій, прогнозування способів розвитку ситуацій; формуванні вмій та навичок конструктивної критики [9].

Ягоднікова В.В. також зауважує, що кейс-метод має певні переваги, так як є не тільки навчальним, а й має великий виховний потенціал з позиції формування особистісних якостей: розвиток працьовитості; розвиток креативності; формуванні здатності до конкурентноспроможності; формуванні готовності взяти на себе відповідальності за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи; формуванні впевненості в собі; формуванні потреби в досягненні; розвиток вольових якостей, цілеспрямованості; формуванні навичок роботи в групі; формуванні навичок комунікативної культури; формуванні соціально активної і життєво компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконаленню і самореалізації [14].

Дослідження науковців свідчать, що цей метод не потребує великих матеріальних і часових витрат й допускає варіативність навчання. Проблемна ситуація може бути висвітлена як при вивченні нової теми у викладенні теоретичного матеріалу так і може використовуватися з метою узагальнення та систематизації матеріалу. Як інтерактивний метод навчання кейс-метод ефективний у використанні вивченні економічних, суспільних і соціальних наук, мови й літератури та професійних дисциплін.

Сурмін Ю.П. поділяє роботу над кейсом на два основні етапи: домашня самостійна робота й робота в аудиторії [10]. Алгоритм проведення занять із застосуванням кейс-методу передбачає:

І етап - заздалегідь складені кейси викладач роздає студентам не пізніше як за день до заняття. Студенти самостійно розглядають кейс, підбирають додаткову інформацію і літературу для його вирішення.

II етап - заняття розпочинаються з контролю знань студентів, з'ясування центральної проблеми, яку необхідно вирішити. Викладач контролює роботу малих груп, допомагає, уникаючи прямих консультацій. Студенти можуть використовувати допоміжну літературу, підручники, довідники. Кожна мала група обирає «спікера», який на етапі презентації рішень висловлює думку групи. У ході дискусії можливі питання до виступаючого, виступи і доповнення членів групи, викладач слідкує за ходом дискусії і шляхом голосування обирається спільне вирішення проблемної ситуації. На етапі підведення підсумків викладач інформує про вирішення проблеми в реальному житті або обґрунтовує власну версію і обов'язково оприлюднює кращі результати, оцінює роботу кожної малої групи і кожного студента [10].

Для ефективного використання кейс-методу необхідно створювати спеціальні умови: забезпечення достатньо високої складності пізнавальних проблем, які потрібно вирішувати студентам; створення викладачем логічного ряду запитань щодо пізнавальної проблеми, які спонукають студентську молодь до пошуку істини; створення в аудиторії атмосфери психологічного комфорту, яка має сприяти вільному висловлюванню студентами думки, не боячись помилки; відведення спеціального часу на осмислення способів вирішення проблеми; організація спеціальної підготовки викладачів до запровадження методики [14].

Висновки. Таким чином, ми визначили, що використання викладачем кейс-методу, з одного боку, стимулює індивідуальну активність студентів, формує позитивну мотивацію до навчання, зменшує кількість пасивних і невпевнених у собі студентів, забезпечує високу ефективність навчання і розвитку майбутніх фахівців, формує певні особистісні якості і компетенції, а з другого – дає можливість самому викладачу самовдосконалюватись, креативно мислити та оновлювати власний творчий потенціал. Таким чином, кейс-метод є особливою формою інтерактивного навчання майбутніх фахівців-тьюторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бургин М. С. Інновації і новизна в педагогіці // Сов. педагогіка / М.С. Бургин. – 1989. – №12.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І.М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Зягвизинский В.И. Інноваційні процеси в сучасному освіті // В.И. Зягвизинский // Мир науки, культури, освіти. – 2007. – №1. – С.12-13.
4. Зязюн І.А. Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії // І.А. Зязюн / Світло. – 1996. – №1.
5. Мачинська Н.І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю : монографія / [за заг. ред. С.О.Сисоєвої]. / Н.І. Мачинська. – Львів : ЛьвДУВС, 2013. – 416 с.
6. Михайлова Е. А. Кейс і кейс-метод / Е. А. Михайлова. – Москва : Центр Марк.исслед. именедж., 1999. – С. 54.
7. Науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; [за ред. О.І. Пометун]. — Київ : Видавництво А. С. К. , 2004. — 192 с.
8. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб.пособие для студентов педагогических вузов и системы повышения квалификации педагогических кадров / под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 272 с.
9. Погорелова Т.О. Інноваційні методики проведення практичних занять / Т.О. Погорелова. – Харків : НТУ «ХПІ», 2010. – 345 с.
10. Ситуаційний аналіз, или Анатомія Кейс-метода / Под ред. Ю.П. Сурмина. – Киев: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

11. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.
12. Шумська С. Є. Використання кейс-методу у професійному навчанні / С.Є. Шумська, Т. В. Бучинська. – Хмельницьк : Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», 2013. – №2(8).
13. Юсуфбекова Н. Р. Тенденции и законы инновационных процессов в образовании / Н. Р. Юсуфбекова // Новые исследования в педагогических науках. – Москва, 1991. – Вып. 2(58). – 91 с.
14. Ягоднікова В. В. Кейс-метод (Casestudy) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців / Ягоднікова В. В. // Секція «Педагогічні науки», підсекція № 5. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm.

Челурна Ірина Олександрівна. Кейс-метод як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців-тьюторів.

У статті розкрито сутність понять «інновації», «інноваційні освітні технології», «інтерактивне навчання», визначено специфіку кейс-методики, проаналізовано її цінність та виховний потенціал з позиції формування особистісних якостей майбутніх фахівців.

Ключові слова: інновації, інноваційні освітні технології, інтерактивне навчання, кейс-метод, тьютор.

Cherpurna Iryna. Case study as a form of interactive learning of future specialists-touitor.

The article reveals the essence of the concepts of "innovation", "innovative educational technologies", "interactive learning", defines the specifics of case study and analyzes its value and educational potential in terms of the formation of personal qualities of future specialists.

Key words: innovation, innovative educational technology, interactive learning, case study, touitor.

УДК 378

ШЕВЧЕНКО А. Ф.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ ТИМЧАСОВОГО ДИТЯЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ ВСУПЕРЕЧ СТОХАСТИЧНОСТІ ВИХОВАННЯ

Реформування загальної середньої освіти та втілення Концепції Нової української школи [2] вимагає від академічної спільноти нових підходів, щодо процесу педагогічної взаємодії в умовах насиченості соціальних контактів, інформаційно-комунікаційних зв'язків, віртуалізації життєвого простору зростаючої особистості.

Вплив різних соціальних інституцій на розвиток особистості є і залишається актуальним, попри те, що наприклад, засоби масової комунікації відіграють важливішу роль для дитини, аніж «слово» вчителів, батьків, референтних осіб та ін.[4].

Вочевидь ми маємо справу з домінуючою силою соціалізації з її деструктивними, неорганізованими чи хаотичними взаємовпливами. Як зауважує Т. Прохоренко [6], молодь, використовуючи інформаційні засоби для прискорення інтеграції в соціальний простір, розв'язує одні суперечності, водночас, породжуючи інші. Подібна неузгодженість соціальної та віртуальної реальності не сприяє